

OBSAH

PŘEDMLUVA	3
TEORETICKÉ ZÁKLADY DĚTSKÉ HRY (Norbert Černý)	5
ZÁSOBNÍK HER	29
POHYBOVÉ HRY (Anna Limberková)	31
A. HRY V MÍSTNOSTI	35
I. Hry se slovním doprovodem	35
1. Eliška	35
2. Zlatá brána	35
3. Jedou páni z Prahy (Paní z Perzy)	35
4. Na čížečka	36
II. Hry s námětem	37
a) Hry v kruhu	37
1. Kočka a myš*)	37
2. Jehla, nit a uzlík	38
3. Přesný rozkaz nebo Kuba řekl	39
4. Na peška*)	39
5. Vázání uzlu	40
6. Jakube, kde jsi?*)	41

---

*) Uvádíme i varianty.

b) <i>Hry v zástupu</i>	41
1. Kokeš	41
2. Pozor na vlka	41
3. Pohyblivý chodník	42
c) <i>Hry s přebývajícím „zbytečným“ hráčem</i>	42
1. Na třetího*)	42
2. Kdo dřív?	43
3. Máš volné místo? (Máš dobrého suseda?)	43
4. Košík ovoce*)	44
5. Výměna čísel	44
6. Zajíc bez doupěte	45
7. Krabičko, otevři se! (Škatule, hýbejte se!)	45
8. Na lodivody	45
9. Ponůcka	46
B. <i>RUŠNÉ HRY V TĚLOCVIČNĚ A NA HŘÍŠTI</i>	47
I. <i>Honičky</i>	47
1. Honička na vymezeném prostoru	47
2. Honičky s různými úkony*)	47
3. Honička ve dvou družstvech	48
4. Honička pro vyspělejší hráče	49
5. Střídavá honička	49
6. Honičky ve dvojicích	50
7. Skákavá honička	50
II. <i>Hry s námětem</i>	50
1. Bratři mrazi	50
2. Na rybáře s malou sítí	51
3. Na rybáře s velkou sítí	51
4. Karasi a štika	52
5. Pozor na vlka!	52
6. Na zajíce a hlídače	52
7. Na vodníka	53
8. Vrabci a kočka	53
9. Na kulhavou lišku	53
10. Na schovávanou	54
11. Odklepaná	54
C. <i>ZÁVODIVÉ HRY</i>	54
I. <i>Jednoduché závodivé hry</i>	55
1. Míč nad hlavou	55

2. Míč v tunelu	55
3. Míč nad hlavou a v tunelu	
4. Závod v podávání míčů	55
5. Prolézání obruče	56
6. Vyzývaná	56
II. <i>Závody se ztíženými podmínkami</i>	57
1. Závod ještěrek	57
2. Závod jednohých*)	57
3. Závod siamských dvojčat	57
D. ŠTAFETOVÉ HRY	58
1. Štafeta*)	58
2. Sázení brambor	59
3. Štafeta s míčkem	59
4. Vodní štafeta	59
5. Štafeta v pytlích	59
E. STARÉ DROBNÉ DĚTSKÉ HRY	60
<i>Metodické pokyny</i>	60
<i>Praktická ukázka</i>	61
DIDAKTICKÉ HRY	
(dr. Libor Pecha)	63
a) <i>Hry smyslové</i>	65
1. Kočičky	66
2. Budík	67
3. Ochutnávač	68
4. Dobrý průvodčí	68
5. Rozlišíš mince hmatem?	69
6. Poznáš kamaráda hmatem?	69
7. Loď v mlze	70
8. Zvěřinec	71
9. Tajná štafeta	71
10. Kdo promluvil?	72
11. Stopařský sluch	72
12. Datel	73
13. Víš, co slyšíš?	73
14. Slepecké kreslení	74
15. Stezka nad propastí	74
16. Na mezka	75

b) <i>Hry pro cvičení postřehu a paměti</i>	75
1. Máš dobrý postřeh?	76
2. Viš, kudy chodíš?	76
3. Honba za motýlkem	77
4. „Klepat, dlaně, prsty!“	78
5. Co se změnilo?	78
6. Poznáte bratříčka?	79
7. Tajná pošta	80
8. A co ještě?	81
9. Jízda zpět	81
10. Závody v kreslení z paměti	82
11. Štafeta kroužků	82
12. Ruce	83
13. Řetěz složených pohybů	83
14. Na prstýnky	84
15. Bratr po pravici	85
16. Přesná zpráva	85
17. Číselná postřehovka	86
18. Pořadí kuliček	86
19. Hledej — nalezněš	87
20. Sluchová postřehovka	88
21. Malí geometrii	88
22. Hlavičky	88
23. Znáte dobře své kamarády a nejbližší věci?	89
24. Najdi jméno	89
25. Jeden přes palubu	90
26. Všichni pracují	
c) <i>Hry představivosti</i>	90
1. Náladová	90
2. Živé obrazy	90
3. Jak se dorozumívají cestovatelé s domorodci	92
4. Obrázková mluva	92
5. Verše na běžícím pásu	93
6. První písmena	94
7. Povídková štafeta	94
d) <i>Hry důvtipu</i>	95
1. Voda, země, vzduch	95
2. Tajemství rytmu	96
3. Řetěz slov	96
4. Uhodni, nač si myslím	96
5. Spoř slovy	97

6. Půl depeše	98
7. Kdo je to?	98
8. Hledejte skrytý význam slov	99
9. Šáteček vtipnosti	99
10. Záhadný nápis	100
11. Kouzelná skříňka	101
e) <i>Hry zručnosti</i>	101
1. Šněrování poslepu	
2. Obvazová štafeta	
3. Kabátová štafeta	103
4. Lov na lasičku	103
5. Soutěž rybářů	104
6. Rozvazování provázku	105
7. Žongléři	105
8. Závod desetníků	106
9. Pleskaná	106
10. Závod „krejčků“	107
11. Klubíčko zručnosti	107
12. Házení „karet“	108
13. Z pekáče na pekáč	108
f) <i>Hry odhadu a míření</i>	109
1. Házení kotoučů	109
2. Prasečí očko	110
3. Čtyři kroužky	110
4. O princeznu	111
5. Hlas se včas	112
6. Količky poslepu	112
7. Jak je daleko do...?	113
8. Odhad času	114
9. Váha v dlani	115
10. Slepý střelec	115
11. Stříhej přesně	116

NAUČNĚ HRY A ZÁBAVY (Norbert Černý a dr. Josef Kurfürst) 117

I. <i>Naučné hry a hravé soutěže</i>	119
a) <i>Zeměpisné hry, soutěže a zábavy</i>	119
1. Deset otázek na zeměpisná místa	119
2. Zeměpisné domino	120

3. Kdo zná více zeměpisných jmen?*)	121
4. Města a řeky. Řeky a města*)	123
5. Přírodní bohatství naší vlasti*)	125
6. Průmysl v ČSSR*)	126
7. Kdo více ví o daném zeměpisném celku?*)	127
8. Kdo dovede lépe a rychleji číst z mapy?*)	128
b) <i>Hry, soutěže a zábavy s náměty z dějepisu, literatury a umění</i>	129
1. Kdo zná lépe historická data?	129
2. Kdo zná více vynikajících osobností?*)	130
3. Jména vynikajících osob, začínající na daná písmena	131
4. Poznej podle začátečních písmen (iniciálek), koho jsem si myslel	132
5. Kdo to byl?	133
6. Kdo zná lépe literaturu?	134
7. Kdo zná více spisovatelů?*)	135
8. Vykládaná*)	136
9. Kdo zná více písniček?*)	138
10. Kdo zná lépe básně?*)	138
11. Závod ve zpěvu	139
c) <i>Hry, soutěže a zábavy na základě jazykových a jiných dovedností žáků</i>	140
1. Pohotovost v tvoření vět na daná slova*)	140
2. Popis zpaměti, zároveň zkouška správnosti výpovědi*)	141
3. Kolik nových slov dovedeš odvodit z daného základu slova?	142
4. Kresby na pokračování	142
5. Umiš pozorně číst?	143
6. Doplnování slov s danými písmeny	144
7. Protiklady	145
8. Slova mnohoznačná a souznačná	146
d) <i>Hry, soutěže a zábavy s náměty z přírodopisu</i>	146
1. Uhodni přírodninu podle odpovědi na otázky	146
2. Jak slepý Vladík poznával přírodniny	147
3. Co žije v tomto lese?	147
4. Soutěž mladých přírodovědců	148
e) <i>Hry, soutěže a zábavy s náměty z matematiky</i>	149
1. Nespletu se!	149
2. Tleskání a znalost násobků	149
3. Tajemný čtverec	150
4. Řetěz čísel	150
5. Co vše vznikne z trojúhelníku?	151
6. Koně v ohradě	152

7. Čvičení trpělivosti	152
8. Soutěž v sázení keřů	153
9. Pomozte nám rozestavovat židle!	153
10. Knoflíky na šachovnici	154
11. Starý hlavolam	154

II. *Naučné úkoly, otázky, hádanky, zajímavosti a hlavolamy* 154

a) *Matematické úlohy, hádanky, zajímavosti a hlavolamy* 156

1. Čtrnáct z pěti jedniček	157
2. Na houbách	157
3. Vlaštovky na telegrafních drátech	158
4. Ořechy	158
5. Žertovné úlohy a hádanky	158
6. Součet čísel po sobě jdoucích	159
7. Kolik bylo jablek?	159
8. Úloha důvtipu	159
9. Porovnávání rozdílů	159
10. Kdy se naplní sud?	160
11. Zajímavé počítání	160
12. Kůň a motocykl	160
13. Která jsou to čísla?	160
14. Dlaždice na chodbě	161
15. Matematická zajímavost	162
16. Smazané číslice	162
17. Kolik je hodin?	162
18. Dvě čísla a sto	163
19. Zajímavé násobení	163
20. Jak na to?	163
21. Myslivec a jeho pes	164
22. Kolik km ujel motocyklista?	164
23. Zajímavé dělení	164
24. Úkol pro trpělivé	165
25. Zajímavé výsledky	165
26. Jiné zajímavé příklady	165
27. A ještě zajímavé násobení	166
28. Kolik bylo hodin?	166
29. Jak bijí hodiny?	166
30. Špačci	167
31. Frantík na schodišti	167
32. Slimák a zeď	167
33. Podávání rukou	168
34. Kdo měl pravdu?	168

35. Jak se rozdělili?	168
36. Kolik lodí potkají?	169
37. Číslo deset	169
38. Číslo sto a tisíc	170
39. Vážíme cihly	170
40. Počítáme ořechy	170
41. Stará úloha	
42. Láhve do sběru	171
43. Šetrní hoši	171
44. Láhev se zátkou	172
45. Úloha ze starého Říma	172
46. Mladí turisté	173
47. Maminka má svátek	173
48. Zasedací pořádek	174
49. Počítáme stáří	174
50. Na pile	175
51. Těžkosplnitelné přání	175
52. Jezero	175
53. Vážení másla	176
54. Otec a syn	176
55. Pavouci a brouci	176
56. Číslo 143	176
57. Ve škole	177
58. Přeléváme vodu	177
59. Cestování na Měsíc	178
60. Číslo bilion	178
61. Milión pšeničných zrn	178
62. Jak rozdělit sedm jablek na 12 dílů?	179
63. Láhve se zavařeninou	179
64. Kolik bylo vody ve sklenici?	179
65. Zajímavé dělení	180
66. Číslo 1001	180
67. Zázračný počtář	180
68. Setkání na hřišti	181
69. Maminčina zavařenina	181
70. Jak rozdělit dědictví?	182
71. Podivná směs	182
72. Kdo byl dříve u hradu?	
73. Tři pokolení	183
74. Kolik bylo žáků?	184
75. Z mičurinského kroužku	184
76. Druhá z mičurinského kroužku	184
77. Kolik vody je v nádobě	185

b) <i>Úkoly, hádanky, zajímavosti a hlavolamy z fyziky a chemie</i>	185
1. Led ve sklenici vody	187
2. Proč neroztál led ve zkumavce?	187
3. Co jsou bílé obláčky nad komínem lokomotivy?	187
4. Proč lesní potůček bublá?	188
5. Proč je vždy do závaží zatavený kousek olova?	188
6. Který stůl pevněji stojí — o třech nohách nebo o čtyřech?	188
7. Zkušebna v tovární hale	188
8. Proč se zahřátím uvolnila skleněná zátka v láhvi?	189
9. Proč vytékala voda z hrnce?	189
10. Proč se spíše spálíme, když se dotkneme kastrolu alumíniového než železného smaltovaného?	189
11. Tři košile	189
12. Studené a horké nápoje ve sklenici	190
13. Dřevěná a železná klika	190
14. Proč bývají vnější části vodovodu v místnosti, kde se vaří, anebo kde se zdržuje více lidí, zpravidla vlhké?	190
15. Která tyč je magnetická?	191
16. Dva severní póly Země	191
17. Kompas a magnetické póly Země	192
18. Tryskové letadlo	192
19. Proč je životu nebezpečné pouštět draky za bouřky?	193
20. Ptáci na elektrickém vedení	193
21. V jaké vzdálenosti od země přestává působit tíže zemská?	193
22. Chlapec na mostě	193
23. Nepoctivé vážení	194
24. Kus zlata jako koňská hlava	194
25. Proč člověk na lyžích ujíždí po kyprém sněhu, kdežto bez lyží se boří?	194
26. Proč se lépe pracuje na poli s pásovým traktorem než s traktorem s obyčejnými koly?	195
27. Proč nevytekla voda ze sklenice	195
28. „Poskakující“ kapky	195
29. Plave železo na vodě?	196
30. Proč petrolej špatně hoří, když se do něho dostane sebemenší množství vody?	196
31. Proč se tak těžko vytahuje zásuvka stolu?	196
32. Jak to bylo s ponorkou Nautilus v románě „Dvacet tisíc mil pod mořem“?	197
33. Vážení ve vodě	197
34. Vejce, které se jednou potápí a podruhé ne	198
35. Železný kolos na vodě	198
36. Kolik ve skutečnosti vážím?	198

37. Co je těžší — tuna dřeva nebo tuna železa?	199
38. Proč se mýdlové bublinky vznášejí vzhůru?	199
39. Letadla a váha Země	199
40. Proudění vzduchu	200
41. Cesta do středu Země	200
42. Co má větší rychlost, střela z pušky nebo zvuk výstřelu?	201
43. Auto troubí	201
44. Proč sníh roztál?	201
45. Proč neroztaje led v ledové jeskyni u Dobšíně?	202
46. Proč se za oblevy dobře dělají sněhové koule, kdežto za mrazu se rozsypávají?	203
47. Proč se na střeších nevytápěných budov tvoří ledové rampouchy?	203
48. Proč budují v Jakutsku kluziště pod zemí?	203
49. Proč se v zimě posypávají chodníky solí?	204
50. Co jsou vlastně sněhové vločky?	204
51. Mráz v teplé místnosti	204
52. Proč a jak se v domácnosti konzervují potraviny?	205
53. Proč konzerva vřela dříve než okolní voda?	205
54. Za bouře	206
55. Proč kolínská voda chladí?	206
56. Šarlatán na výročním trhu	206
57. Proč je nám chladněji, když je vítr?	207
58. Proč se snadno nachladíme, jsme-li v propoceném prádle nebo v promočených šatech a botách?	207
59. Proč foukáme do horké polévky? A proč mícháme horkou polévku lžící, aby se ochladila?	208
60. Jak můžeme ochladit vodu v láhvi, je-li venku horko?	208
61. Využíváme hospodárně tepelné energie? Je topení ve sporáku úsporné? Jak hospodaří energií parní stroje a výbušné motory?	208
62. Proč se mračna udržují ve vzduchu?	208
63. Ranní mlha a rosa	209
64. Jak padá kámen?	209
65. Padá kámen shozený z letadla svisle dolů?	209
66. Hradní studna	210
67. Jízda v tramvaji	210
68. Kam až dostříkne voda?	211
69. Cesta na Měsíc	212
70. Na čem záleží pevnost uzlů?	212
71. Kdo poškodil silnice?	212
72. Tajemství jízdy na kole	213
73. Koňská síla nebo kůň?	213
74. Zajímavý jev na obloze	214

75. Která místa v kině jsou nejuhodnější — vpředu nebo vzadu?	214
76. Je mezi předmětem a jeho obrazem v rovinném zrcadle naprostá shoda?	214
77. Omyl, který mohl být osudný	215
78. Sluneční prach	215
79. Proč je led průhledný a sníh bílý?	216
80. Je možné zapálit ledem?	215
81. Na Měsíci	216
82. Jak velký skok byste mohli udělat na Měsíci?	217
83. Hvězdářský dalekohled	217
84. Zvěrokruh	217
85. Proč neuhodí blesk do jedoucího vlaku?	218
86. Oprava elektrického vedení	218
87. Kdo uslyší dříve?	218
88. Pozor na kamna!	219
89. Proč voda hasí oheň?	219
90. Můžeme uhasit hořící benzínovou cisternu vodou?	219
91. Hliníkové nádoby	220
c) <i>Otázky, úkoly a zajímavosti z přírodopisu</i>	220
1. Pohyby rostlin	220
2. Tuhý život cibule	221
3. Padáky v letectví a u rostlin	221
4. Jak vidí denní dravci? Lépe nebo hůře než člověk?	221
5. Proč musí být na jaře co nejdříve z lesa odstraněny stromy vyvrácené po zimních sněhových a větrných polomech?	222
6. Mohly by nás včely nebo vosy ubodat k smrti?	222
7. Čeho nejvíce přinášejí včely do úlu?	222
8. Šišky jehličnatých stromů	223
9. Jakou nejvyšší teplotu vzduchu snese člověk?	223
10. Jak pevný je lidský vlas?	223
11. Čím lze brousit diamanty?	224
d) <i>Otázky, úkoly a zajímavosti zeměpisné</i>	224
1. Turecký prapor	224
2. Proč řeka tvoří zákruty?	225
3. Naklonění osy zemské	226
4. Letadla na pólu	226
5. Místní čas	226
6. Doba východu a západu Slunce	227
7. Kde na zeměkouli je den po celý rok stejně dlouhý jako noc?	227
8. Určování světových stran	227
9. Určování světových stran v lese	228

10. Můžeme určovat světové strany také podle Měsíce?	229
11. Měsíc na obrazech	229
12. Mys Dobré naděje	230
13. Patnáctiletý kapitán	230
III. Kvizy	231
<i>Co jsou kvizy a jak se s nimi pracuje?</i>	231
<i>Příklady a ukázky kvizů . . . . .</i>	234
1. Kviz podle čítanky pro 3. roč.	234
2. Kviz z vlastivědy pro 3. roč.	234
3. Kviz z mluvnice pro 3. roč.	235
4. Literární kviz pro 8. roč.	235
5. Malíři a sochaři — pro 7.—9. roč.	236
6. Divadelní hry a opery — pro 8.—9. roč.	236
7. Jména autorů knih — pro 7. roč.	237
8. Kviz z vlastivědy pro 4. roč.	237
9. Kviz z mluvnice pro 4. roč.	238
10. Přírodovědný kviz pro 7. roč.	238
11. Zeměpisný kviz pro 8. roč.	239
12. Z různých oborů umění — pro 8. roč.	239
13. Tematický kviz (vlastivědný) pro 4. roč.	240
14. Kviz z různých oborů pro 7. roč.	241
15. Různé kulturní otázky pro 8. roč.	241
16.—21. Zeměpisné kvizy pro 7. roč.	242
22.—25. Přírodovědné kvizy pro 8.—9. roč.	246
26. Astronomický kviz pro 9. roč.	249
27.—29. Kvizy z různých oborů pro 8. roč.	249
30. Rozumíš cizím slovům? Kviz pro 8.—9. roč.	251
<i>Jak hodnotit výsledky kvizů . . . . .</i>	251
<i>Literatura . . . . .</i>	252